

1. mai-tale

Taler
Petter Stordalen

Dato
1 mai 2006

Sted
Royal Christiania Hotell i Oslo

1 Mine damer og herrer!

Jeg heter Petter Stordalen, og jeg er kapitalist!

5 I fjerde vers av Internasjonalen står det om sånne som meg: Ved ofring til mammons øre, har gulletts konger aldri hatt et annet mål enn det å tære på proletarens arbeidskraft.

Da veit dere hvor dere har meg.

10

Da Jan Bøhler ringte og spurte om jeg ville holde tale for Oslo Arbeiderparti 1. mai ble jeg overraska og glad.

15

Overraska fordi jeg aldri hadde trudd at arbeiderbevegelsen ville låne øre til en kapitalist på 1. mai.

Glad fordi jeg har mye på hjertet og fordi jeg gleder meg til å dele med dere. I år har jeg gleda meg til 1. mai for aller første gang.

20

For meg er 1. mai med åra blitt mer og mer lik jula. Dere henter fram den gamle pynten så juletreet skal se mest mulig likt ut. Alt skal være som det alltid har vært, med gamle faner, korps og paroler. Det lukter litt som det gjør på Bygdøy hvor de rike og gamle bor. Lukta av møllkuler.

25

Men skal 1. mai lukte sann? Skal ikke 1. mai lukte forandring. Forandring og samhold. Fra denne alterstolen har arbeiderledere med stor kraft kjempa fram viktige endringer i samfunnet vårt. Derfor vil jeg heller være her med dere i dag enn samen med naboene og brenne bråte. Jeg håper jeg vil få kjenne forandringens vind.

Jeg vil oppleve det samme som jeg opplevde i fjor høst i Skien. Jeg vil oppleve engasjerte mennesker som sloss for noe viktig. Engasjerte mennesker som ser muligheter der andre har gitt opp. Fagbevegelsen reiste sine faner mot Norske Skog-ledelsens overgrep i fjor høst. 15 000 engasjerte arbeidere ropte taktfast sine slagord under fargerike flagg og faner. Nå ser jeg dere igjen, men Norske Skog-ledelsen er borte. Ledelser kommer og ledelser går, men fagforeninga består.

Er det ikke sann det skal være?

Har dere tenkt på hvorfor det er sann?

Jo, sann vil det være så lenge dere kjemper viktige slag og holder sammen!

Jeg kan love dere en ting: Samhold er noe jeg forstår verdien av. Å dyrke samhold har vært mitt prosjekt som bedriftsleder.

- Er du sosialdemokrat? - Kjenner du arbeiderbevegelsen? - Hva er de viktigste utfordringene Norge står overfor?

Dere aner ikke hvor mange ganger jeg er blitt stilt disse tre spørsmålene siden det sto i VG at jeg skulle komme hit til dere i dag. La meg svare på det første spørsmålet; er jeg sosialdemokrat?

Vi som er født i Norge etter krigen vet vel knapt om noe annet enn sosialdemokrati. Einar Førde hadde litt rett. Vi er alle sosialdemokrater. Men jeg er først og fremst bedriftsleder, og jeg er blitt kapitalist. Og ja, jeg er rik. Arbeiderbevegelsen er opplært til å mistro sanne som meg.

Arbeidere og kapital er historiske motpoler. Som hund og katt. Som Gro og Kåre. La meg sitere et velskrevet og godt leserinnlegg i Dagsavisen i forrige uke: «Er det ikke forskjell på eiere av en bedrift, som tjener store og feite penger på at andre jobber for dem, og arbeidsfolk som skaper Stordalens & Cos verdier?»

Svaret, kjære forsamling, er ja. Det er forskjeller på eierne av en bedrift og arbeiderne, og det vil alltid være vel begrunna interessekonflikter på noen områder. Men hvem er arbeiderne som skaper verdiene i 2006? Hvem er

70 arbeiderne som skaper verdiene i 2016? I 2026? I kunnskaps- og servicesamfunnet sitter ikke lenger eiersiden med de viktigste produksjonsmidlene.

Produksjonsmidlene sitter i huget og verdiene i hjertet til de ansatte.

75 Kapitalistene i 2006 bekymrer seg hver eneste kveld for at ikke arbeiderne skal komme tilbake igjen morran etter. Vi går fra håndverk til åndsverk, penger til verdier.

80 Og hvem blir kundene? I den oppvoksende generasjonen vil de fleste ha bedre utdanning enn jeg sjøl. De kommer til å gjøre bedre og klokere valg. Bare i USA er det 63 millioner forbrukere som lar verdiene sine styre innkjøpene. Vi får en ny og mer bevisst kapitalisme der markedet - altså folk flest - vil og kan bestemme mer sjøl.

85 I det samfunnet unga mine vokser opp i, er det ikke «likhet» som blir målestokken. Unga mine må lære seg toleranse for mangfold. Mangfoldige innsikter, vidvinkel. Eiendoms, arbeidere. Finns og pakistanere. Snekkere og økonomer. Kristne og muslimer. Mangfold gir endringer. Mangfold utfordrer likhetstenkning. Likhet er bra når vi snakker om like rettigheter. Men skal vi
90 utvikle noe nytt, trengs kreativitet, og kreativitet blir til når vi ser på en problemstilling fra ulike vinkler og diskuterer den åpent. Da er det en fordel at vi er ulike.

Min religion er åpenhet. Fri markeder og åpen konkurranse er en forutsetning
95 for å skape gode arbeidsplasser. I vårt selskap har vi skapt 8 000 slike arbeidsplasser på 10 år. Arbeidsplassene er skapt i samspill mellom kapital og arbeidskraft, mellom mennesker som trives med å skape noe sammen. Mennesker som er nærværende i det nåværende. Jeg sier til mine ansatte enten de jobber som stuepiker eller i resepsjonen: - Du er sjefen! Det er du som sørger
100 for at gjestene har det så bra på vårt hotell at de kommer igjen og igjen. Jeg gjør mitt, og du gjør ditt, og bare sammen kan vi lykkes.

Choice er 100 % verdidrevet, og vi har bygget en samarbeidskultur som fungerer. Ja, eiersiden og arbeidstakersiden er motparter i konflikter, men hos
105 oss lar vi konflikter komme til overflata. Konflikter er bra. Man kommer videre av konflikter. Mine interesser kan forsvares, og mine arbeidstakers interesser kan forsvares. Forutsetningene er at vi er åpne om ting, og lytter til hverandre.

110 Vi samarbeider om å finne løsninger som selskapet er tjent med. Og vi tar ansvar for fellesskapet vårt.

Ansvar er ikke noe du får, sier vi i Choice. Ansvar er noe du tar.

115 - Kjenner du arbeiderbevegelsen, var det andre spørsmålet.

- Ja, jeg kjenner dere fra mitt ståsted - på godt. Og på vondt. Først det gode.

120 Som alle nordmenn er jeg vokst opp med Håkon Lie: En mann på over 100 år med sterke hender som har viet sitt lange liv til kampen mot arbeidsløshet og fattigdom. Jeg har sett ham to ganger på TV. Den første gangen så jeg Håkon Lie på TV sa han: «Jeg skapte den knyttneven som knuste kommunismen. Jeg hadde 30 000 mann på gølv. Vi jobba sammen! Og sist gang jeg så ham på TV sa han: «Vi må aldri glemme dem som sitter nederst ved bordenden!» Det er klart jeg har respekt for en bevegelse som fostrer en leder som Håkon Lie.

125 Og Einar Gerardsen og Trygve Bratteli. De var samfunnsbyggere. De satt ikke i sorte bilder og vinket. De møtte folk. De ville lage et bedre samfunn. Trygve Bratteli sa «Vi forsto den tid vi levde i - og ga svar menneskene trodde på» Og det gjorde de! Det gjorde Gro Harlem Brundtland også, da hun ba oss om å bry
130 oss. I flere tiår har vi snakka om valgfrihet og individuelle rettigheter. I den samme perioden har Gro snakka om nabokjerringe, og at vi har et ansvar for hverandre. Jeg veit hvilket budskap som treffer mitt hjerte.

135 Gro er en kvinne jeg virkelig beundrer. Der har Elling og jeg noe til felles. Hun er antakelig også den eneste som flagger på Bygdøy i dag.

Men stiller dere sjøl følgende enkle spørsmål: Hvorfor minnes vi disse fremragende representantene for arbeiderbevegelsen? Fordi de skaffet dere rettigheter? Fordi de forhindret uønsket utvikling? Eller fordi de tok ansvar? Jeg
140 tror svaret gir seg sjøl: vi hyller disse kjempene fordi de tok ansvar - ansvar for å skape forandring. Vi feirer verken Fagbevegelsens eller Arbeiderpartiets kjemper fordi de holdt tilbake kapitalkrefter, vi feirer dem fordi de har skapt en bevegelse, et sinnelag og resultater.

145 Arbeiderbevegelsen på sitt beste har bidratt sterkt til å skape det fantastiske samfunnet vi lever i. Verdens tryggeste samfunn. Ikke bare på arbeidsplasser, i

kantiner og møterom. Arbeiderbevegelsen har bygd opp den sosialdemokratiske samfunnsmodellen som resten av verden misunner oss. Arbeiderbevegelsen på
150 sitt beste har vært motoren i samfunnsutviklingen for mer rettferdighet og like muligheter. Arbeiderbevegelsen på sitt beste har kjempa for å utfordre gamle sannheter og skapt et bedre samfunn gjennom endring og fornyelse.

Jeg mener det jeg sier. Jeg prøver verken å smiske eller smigre.
155

Arbeiderbevegelsen har bidratt til at Norge blir litt bedre hver dag. La meg ta et eksempel som har betydd mye for meg og for våre ansatte i hoteller, barer og restauranter: Røykeloven. En god lov som også kundene hyller. De påstår at Dagfinn Høybråten er røykelovens far. Jeg sier at Høybråten i beste fall er
160 røykelovens jordmor. Gerd-Liv Valla er røykelovens mor! Hver dag våre ansatte kommer hjem fra jobben og ikke stinker røyk fra klær og hår, så retter de en takk til Gerd-Liv Valla.

Så noen alvorsord.
165

Den viktigste grunnen til at hotellselskapet Choice har gjort det så bra de senere åra, er at vi har vært endringsvillige fra topp til bunn. I hotellbransjen er det nemlig ett valg du alltid må ha et bevisst forhold til: Valget mellom fornyelse eller forvitring. Fornyelse er noe krevende. Det er et offensivt valg, et positivt
170 valg, et valg som koster, både av de ansatte og av kapital. Og du kan ikke ha angst for forandring hvis du ønsker utvikling. Hadde jeg ikke skjont disse tinga, ville jeg fremdeles solgt jordbær av middels kvalitet på torvet i Porsgrunn, og far min ville minna meg om at du må selge de bæra du har, for det er de eneste bæra du kan selge.

Og det er der jeg av og til føler at Arbeiderbevegelsen er: Verden har gått videre, og fagbevegelsen står igjen på torvet i Porsgrunn og selger jordbær: Arbeiderbevegelsen på sitt verste har nemlig mista halve seg: Den har mista bevegelsen. Fagbevegelsen på sitt verste har glemt at forandring er
180 forutsetningen for utvikling. Fagbevegelsen på sitt verste fungerer som museumsvokter. Og nekter å innse at vi har gått fra å være et industrisamfunn til å bli et kunnskaps- og servicesamfunn.

Når arbeiderbevegelsen på sitt verste er mer opptatt av å verne om rettigheter
185 enn av å se muligheter, fremstår dere mer reaksjonære enn Høyre. Jeg frista til å

si mer ubrukelige enn Høyre.

190 Men i motsetning til Høyre, har arbeiderbevegelsen makt. Mye makt. Inntil videre.

Arbeiderbevegelsen er samfunnsutvikler, premissleverandør og vaktbikkje. Arbeiderbevegelsen har Norges mest velfylte verktøykasse. Og dere er ikke redd for å bruke den.

195 Men brukere dere sigden og hammeren rett?

La meg ta et par eksempler som viser arbeiderbevegelsen på sitt verste:

200 1. Arbeiderbevegelsen har svært forutsigbare ryggmarksreflekser når orda omstilling, fornying og offentlig sektor setes i samme setning. Arbeiderbevegelsen tenker mer kortsiktig enn de råeste kapitalistene på Oslo Børs, og dere frykter alt som ikke er sånn som det alltid har vært. Ta Telenor. Tidligere var det ventetid på å få fasttelefon. Nå har Telenor snart 80 millioner
205 mobilkunder over hele verden, og banker dansker og svensker gule og blå. Hvor mange på Fornebu tror dere ønsker å dytte tannpastaen tilbake på tuben og bli statseid forvaltningsbedrift igjen?

Det er en myte at det er bedre å være ansatt i offentlig eide bedrifter, enn å jobbe
210 i børsnoterte selskaper. Norges mest attraktive arbeidsplasser er ikke i staten. Norges mest attraktive arbeidsplasser finnes hos Statoil, Hydro og Telenor, hvor tidligere statseide bedrifter har fått kjempe mot verdens ledende selskaper i et knalltøft internasjonalt marked, og hvor de blir tvunget til å løpe raskere, hoppe høyere og bli sterkere. Hver eneste dag.

215 2. Norges største utfordring er mangel på arbeidskraft. I åra som kommer må vi tiltrekke oss titusener av nye hoder og hender. De kommer til å se rare ut og oppføre seg underlig. De kommer fra utlandet. De kan jo ikke bedre! Se bare på Choice, hvor vi er dansker, svensker, nordmenn og finner, vi har singalesere,
220 arabere, afrikanere, søramerikanere. Vi har homser og lesber - vi har mangfold. Vi har et mangfold som vi er stolte av.

LO tåler ikke en gang polakker!

Arbeiderbevegelsen frykter arbeidsinnvandring fordi den gir tøffere konkurranse og økt press for å levere bedre tjenester og produkter. Dere pakker inn diskrimineringen i honnørord som solidaritet og sosial dumping. Det eneste dere hindrer er polakker og østeuropeere som ønsker å jobbe i Norge, for å gi familiene sine en bedre økonomi og unga sine en bedre framtid, og som er villige til å gjøre det til en lavere lønn enn nordmenn. I stedet for å stenge grensene med lover og tariffier, burde vi satse på å bli bedre sjøl. Selvsagt kan vi konkurrere med våre venner i øst. Vi må bare stå opp litt tidligere om morran, lære oss mer, jobbe smartere og bli mer produktive. Det er sånn vi skaper morgendagens arbeidsplasser, ikke ved å stikke huet i sanda og glemme at det finnes en verden utenfor.

3. På sitt verste insisterer fagbevegelsens museumsvoktere på å gjøre alt slik de gjorde for femti år siden. De er så nidkjære at omstilling blir umulig. Ta for eksempel Handel og Kontors automatiske blånekt på 80-tallet da lukkeloven foreslått endret. Sjøl far min som dreiv butikk i Porsgrunn var mot endringen, fordi han ikke hadde lyst til å jobbe så lange dager. Det han ikke skjønnte var jo at lovendringen var en naturlig følge av endring i samfunnet rundt ham. Den var en helt logisk konsekvens av at kundene hans, arbeidsfolka på Hydro, jobba skift, og at de fleste i husholdningene jobba både herr og fru fabrikkarbeider. Når skulle de få tid til å handle da? Hadde handel og kontor og faren min fått det som de ville, så hadde fabrikkarbeiderne på Hydro sulta i hjel. Og faren min, kremmeren, kunne sett langt etter penga deres.

Det jeg mener er: Nostalgi hører hjemme rundt leirbålet. Og dessverre noen ganger på Youngstorget. Av og til må man orientere etter kart og kompass, men LO er mer opptatt av å beholde gamle industriarbeidsplasser og ditto medlemmer, enn å bidra til medlemmene faktisk har en levedyktig jobb å gå til. Fagbevegelsen er flink til å tenke på sine egne, men tenker dere nok på de som står utenfor arbeidsmarkedet?

Dere som hjelper dem som sitter «nederst ved bordenden»; bør ikke sjøl be om hjelp. Vi som er friske nok til å gå i tog, må klare å stå på egne bein!

4. Og hvor har dere vært i miljøkampen? Da mener jeg ikke dere som sitter her, men arbeiderbevegelsen. For dere i Oslo Arbeiderparti har jo faktisk engasjert dere mot giftdumping i Oslofjorden og for bevaring av friområder. Og takk for det! Takk for at dere hadde guts til å tale Roma midt i mot og utfordre deres

265 egen regjering. Miljøkampen er nemlig det viktigste slaget som har stått siden 1030 på Stiklestad! Hvem trur dere Gerd-Liv Valla besøker oftest: Odd Eriksen, eller Helen Bjørnøy? Er det ikke på tide at dere, Norges mektigste forsamling, lot orda bærekraftig utvikling bli en realitet og ikke bare ord?

270 5. Når verden endrer seg. Vil dere endre dere?

- Hva er de viktigste utfordringene Norge står overfor, var det tredje spørsmålet jeg har fått.

275 Dette er et altfor stort spørsmål å stille en hotelleier fra Porsgrunn, som verken har partibok, offentlige verv, eller har tatt Statsvitenskap på Blindern. Jeg er opptatt av hva vi etterlater unga våre. Og hvordan vi etterlater det. Det er derfor jeg blir forbanna når jeg ser Oslo Havn dumpe forurensa slam i Oslofjorden og når Sellafield-anlegget fortsetter å sjonglere med atomavfall. For om vi ødelegger
280 planeten når vi strever etter fremgang, hvilken nytte har vi av fremgangen da?

Og hvorfor har vi 400 milliarder kroner i overskudd på Statsbudsjettet, over 1500 milliarder kroner investert i utenlandske obligasjoner og aksjer, mens veinettet bryter sammen og vi bruker tida på å stå i kø i stedet for å skape
285 verdier?

Hva er best for unga våre å arve: Aksjehandler i Philip Morris, Mcdonalds og Gillette, eller en skole med verdens beste lærere. Jeg kan ikke akseptere at norske skolebarn blir banka sønder og sammen av finske skoleelever i matte og fysikk.
290 Det er våre unger som skal banke dem! Ungar våre må vinne verdensmesterskapet i kunnskap.

Dette er de store spørsmålene jeg ser. Miljø, kunnskap og infrastruktur.

295 Og samhold. For vi må jobbe sammen. Uavhengig av partibok, hudfarge, dialekt, utdanning, kjønn og alder. Vi må alle la oss fange av forandringens vind. Og liker vi det, kan vi gjøre det om igjen i morgen.

Her jeg står i dag. I møte med dere, er jeg ganske så liten. Jeg tar ansvar for å lede
300 en bedrift som er verdt noen få milliarder. Jeg prøver å ta min del av samfunnsansvaret, og min organisasjon sysselsetter 8000 mennesker. Jeg tar min del av ansvaret for å forvalte mine verdier og sørge for at Choicerne har en jobb

å gå til som de elsker. Men i denne forsamlingen er jeg en mygg.

305

Det er dere som sitter med den reelle makta. Dere sitter i posisjon. Dere representerer en flertallsregjering som håndterer et statsbudsjett på 920 milliarder. Finansministeren er blitt landets største kapitalist, og har den seinere tid snubla over 70 milliarder i uventede oljepenger som skal investeres.

310

Hvilket ansvar tar dere for at disse penga blir investert med fornuft?

Hvilket ansvar tar dere for å bli kvitt lukta av møllkuler?

315

Samhold i 2006 må få et nytt innhold. Kameratskap er ikke nok. Vårt forhold er gjensidig! Selv når vi krangler om lønn er vi avhengige av hverandre. Vi må finne nye samarbeidsformer mellom offentlig og privat kapital, og etablere en bedre dialog mellom kapital og arbeidskraft, mellom ansatte og ledere. For ansatte er ofte eiere også, og makta ligger ikke hos administrerende direktør, men hos dem som kan og veit.

320

Vi må etablere en dialog som sikrer kvinner lik lønn for likt arbeid, og som inkluderer dem som ikke kan yte 100% Jeg er enig i at deltid skal være en mulighet og heltid bør bli en rettighet og at lavlønnsgruppene skal sitte igjen med så mye penger etter at skatten er betalt at de kan klare seg sjøl.

325

Jeg ønsker meg et samfunn der folk gjør sin plikt og krever sin rett, der folk er stolte over å stå på egne bein, og glad for å hjelpe andre. Jeg kan noe om verdiskapning. Dere kan mye om fordeling. Sammen kan vi lage et enda bedre Norge. Og ja, Gerd Liv Valla, jeg vil gjerne arbeide for at det skal bli like fint å jobbe som å danse.

330

Takk for at dere ville høre på meg, og gratulerer med dagen!»

335

(Etter en øredøvende applaus fra et stående publikum legger han til: «Applaus er vel og bra, men sex er bedre!»)

Kilde

<http://arkiv.na24.no/Nyhet/155801/Se+Stordalens+1.+mai-tale.html>

340

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/1-mai-tale-4484>